

Hangi Üniversite Hangi Bölüm

Prof. Dr. Fevzi YILMAZ - Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi-İstanbul

Dünya Gazetesi, 05.07.2014

<http://www.dunya.com/hangi-universite-hangi-bolum-232599h.htm>

Önümüzdeki günlerde, 1 milyona yakın üniversite adayı hangi alanda, üniversitede ve şehirde öğretim alacağını kararlaştıracak ve tercih yapacaktır. Adaylar, en fazla 30 tercihi, 200'e yakın yükseköğretim kurumlarında mevcut 10 bin bölümdeki 1 milyonu aşkın kontenjandan seçerek yapacaklar. Bu zor ve önemli bir süreçtir. Öne çıkan iki unsur tercihte büyük rol oynayacaktır. Bunlardan biri seçilecek öğrenim dalı ve ünvanın iş yaşamındaki getirisi, diğeri ise öğretim alınacak kurumun kalitesidir.

Geçenlerde iki uluslararası dergide[1,2], ABD üniversitelerini sorgulayan yazılar ve istatistikler yayınlandı. Yapılan çalışma ve çıkarımlar bizi de çok ilgilendirmektedir. Ülkemizde, üniversite reformundan sıkça söz edildiğine göre ilgili 2 makalenin özeti önem kazanmaktadır. Bu çalışma, üniversite adaylarının alan seçimlerini kolaylaştırırken, üniversite mensuplarının ise kıyaslama yapmalarına imkan verecektir.

“Üniversiteler bu paraya değer mi?” sorusu herkesi ilgilendirmektedir ve bunun basit bir cevabı yoktur. Bazı diplomalar kendi masraflarını çıkarıyor, bazıları ise hayır. Düşük gelirli Amerikalı öğrenciler, yüksek öğrenci harçları ödemenin orta sınıfa yükselmenin bir yolu olup olmadığı üzerinde kafa yormaktadır.

İstihdam araştırmaları, tüm kusurlarına rağmen öğrenci adaylarına (ve onların ebeveynlerine) daha fazla bilgi ile seçim yapmaları için yardımcı olmaktadır. İnsanlar kötü bir tercihin onları ne kadar incittiğini algıladıkça daha fazla şeffaflığı talep edeceklerdir ve üniversiteler bu şeffaflığı sunmalıdır. Örneğin, Teksas Üniversitesi, öğrencilerinin mezuniyetten beş yıl sonra ne kadar kazanacaklarını gösteren bir web portalı açılışı yapmıştır.

Şeffaflık ve teknoloji, birçok üniversite fiyatlarını azaltmaya ve kalitelerini artırmaya itecektir. Uzaktan eğitim bu akımı hızlandıracaktır. 2012'de ABD'de 6.7 milyon öğrenci en az bir tane uzaktan eğitim dersini almıştır. Böyle kurslar öğrencilerin lüks yatakhanelere ya da üniversite bürokrasi ordusuna para ödemek zorunda kalmadan iyi öğretim elemanlarını dinlemelerine olanak sağlamaktadır. Bunlar, hala değerini yitirmeyen geleneksel yüz yüze sınıflı bölümlerin yerini alamasa da, onları adapte olmaya itecektir. Bazı iş kolları ve çalışan profili bu yeni açılımı ihtiyaç haline getirmiştir ve teşvik etmektedir.

ABD'de 900 üniversite ve kolej mezununun ne okuduklarını ve şimdi ne kadar para kazandıkları ile ilgili veri yukarıdaki sorgulamanın ana dayanağıdır. Üniversitelerin mühendislik bölümleri mezunları, 20 yıl sonra hiç koleje gitmeyenlerden 500 bin dolar üstü artı değer üretmektedir. Sanat ve beşeri bilim dallarında durum değişiktir. Öğrenimdeki 153 sanat diplomasından 46'sının kazancı tatmin edici olmaktan çok uzaktır.

Umut vermeyen programa kaydolan, bir süre okuyan ve borçlanan öğrenciler gelgitler yaşamaktadır. Bunların üçte biri eğitime arar vermekte veya bırakmaktadır.

Üçte biri farklı okullara geçiş yapmaktadır. Birçok dört yıllık bölümler uzadıkça uzuyor ve dolayısıyla daha fazla para harcanmaktadır. ABD'de dört yıllık programı altı yılda bitirme oranı %59'dur. Mezunların %42'si dört yıllık üniversite eğitiminden daha az bilgiye gerek duyan işlerde çalışmaktadır. Prestijli üniversitelerden mezun olanların bile %41'i kendi seçtikleri branşlarda iş bulamıyorlar ve tüm mezunların yarısı keşke farklı branş ya da okul seçseydim demekteler. ABD için verilen istatistiki sonuçlar dar ve çok özel programların lisans öğrenimi için uygun olmadığını vermiştir. İş arayanlar, işverenlerin ihtiyacını karşılayacak yeteneğe sahip olmadıklarından 4 milyon adet iş doldurulmamış kalmaktadır. Diğer yandan, üniversite mezunlarının 1/3'ü zaman içinde işini ve alanını değiştirmektedir. ABD'de 7 bin tanımlı meslek ve işe sürekli yenileri eklenmektedir. Öğrenciler gelecekte muhtemelen şu anda bilinmeyen, icat edilmemiş teknolojiler ve iş kollarıyla iç içe olacaktır. Öğretim programlarında bu gerçek dikkate alınmalıdır.

Üniversiteler ancak paydaşları (öğrenci, sanayici gibi) tarafından sınıflandırılabilirler. Kamu kaynaklarının doğru kullanılması adına ABD'de Beyaz Saray güdümlü sınıflandırma girişimi vardır. Halbuki ABD'de piyasa güdümlü 'işletmeci üniversite' modeli (3. nesil üniversite) egemendir ve birçok ülke için örnek teşkil etmektedir. ABD'de 'Toplumsal Sorumluluk Üniversitesi' fazına geçilmiştir (4. nesil üniversite).

Ülkemizde yıllarca melez (ABD ve AB) üniversite modeli işlerlikte iken son yıllarda AB ekseni yoğunluk kazanmıştır. Üniversitelerimiz, genellikle geleneksel üniversite modeline uymaktadır. Üniversitelerimizin hükümet güdümlü kurallarla sınıflandırılması (Girişimci Üniversite gibi) doğru değildir. Üniversiteler kendilerini gözden geçirmeli ve vasatlık sarmalından kurtulmalıdır. Zayıf değer sunanlar ya gelişmek, ya da ortadan kaybolmak zorundadır.

1 Is college worth it?, The Economist, April 5th 2014, 40-41

2 Should U.S. colleges be graded by the government?, Time, April 28th 2014, 37-39